

Γράμμα από το Λουξεμβούργο: Γιατί τα καταφέρνουν καλύτερα;

*του Καθηγητή Κωνσταντίνου Χριστοφίδη, Πρύτανη

Το Πανεπιστήμιο του Λουξεμβούργου ιδρύθηκε το 2003, 15 χρόνια δηλαδή μετά την ίδρυση του Πανεπιστημίου Κύπρου. Πρόκειται για ένα πανεπιστήμιο στο ίδιο περίπου μέγεθος με το δικό μας, με 6.200 φοιτητές (από 120 χώρες!). Τα βήματα που έχει κάνει είναι πραγματικά εντυπωσιακά.

Υπάρχει απόλυτη εξωστρέφεια και διεθνοποίηση τόσο σε φοιτητές, όσο και σε ακαδημαϊκό προσωπικό με τη διδασκαλία να γίνεται σε 3 γλώσσες (Γαλλικά, Γερμανικά, Αγγλικά). Το πανεπιστήμιο μεταφέρεται σιγά σιγά από το κέντρο του Λουξεμβούργου, όπου πρωτοξεκίνησε, σε μια μικρή πόλη, στην οποία κατά τις δεκαετίες του '60, '70 και '80 ήταν τα μεγάλα ορυχεία ατσαλιού του Λουξεμβούργου. Η πόλη των επιστημών του Δουκάτου χτίζεται στην Belval και πρόκειται για μια επένδυση εκατοντάδων εκατομμυρίων. Ο εκτελών χρέη πρύτανη Καθηγητής L. Neyses με ξενάγησε στην πανεπιστημιούπολη με μεγάλη υπερηφάνια. Καθηγητής Καρδιολογίας, Γερμανός στην καταγωγή, είχε την δυνατότητα, δίχως έπαρση και υπερφίαλο πατριωτισμό, να μου δώσει μια πλήρη εικόνα γύρω από το σχέδιο «πανεπιστήμιο του Λουξεμβούργου».

Ανεβήκαμε σε ένα κτίριο δείχνοντάς μου 3 άλλους πύργους. Αυτοί οι 3 πύργοι, μου ανέφερε, συμβολίζουν την οικονομική ιστορία του Λουξεμβούργου. Ο πρώτος πύργος, από σκουριασμένο μέταλλο, λέβητες, σκαλωσιές, αναβατόρια, και καπνοδόχους ήταν φούρνος, το καμίνι, για την τήξη μετάλλου και τη δημιουργία ατσαλιού. Αυτός ο πύργος είναι το χθες του Λουξεμβούργου, το παρελθόν του, μου είπε. Μου δείχνει κατόπιν τον δεύτερο πύργο, ένα εντυπωσιακό κόκκινο μεταλλικό κτίριο. «Το βλέπεις αυτό;», μου λέει ο Πρύτανης, «εκεί στεγάζεται η Banque Royale du Canada. Αυτό είναι το σήμερα του Λουξεμβούργου, οι υπηρεσίες μας». Και τότε μου δείχνει τον τρίτο πύργο, ένα εντυπωσιακό επίσης κτίριο στην καρδιά της πανεπιστημιούπολης. «Αυτό», μου λέει, «είναι ο πύργος της διοίκησης του πανεπιστημίου. Αυτός ο πύργος συμβολίζει το αύριο, το μέλλον του Λουξεμβούργου. Θέλουμε να βαδίσουμε προς την οικονομία και την κοινωνία της γνώσης».

Μου έκανε εντύπωση πόσο προσεγμένα ήταν τα πράγματα γύρω μου. Μια πανεπιστημιούπολη χτισμένη στο μέσον ενός ορυχείου. Φανταστείτε μια πανεπιστημιούπολη χτισμένη γύρω από τα μπάζα του ορυχείου της δικής μας Σκουριώτισσας. Όλα με έναν απόλυτα φυσικό τρόπο. Ο αρχιτέκτονας από το

Μάαστριχτ πέτυχε το ακατόρθωτο. Παλιά καμίνια, να συνομιλούν με πύργους τραπεζών και με μια ολόκληρη πανεπιστημιούπολη καθώς η σύντηξη του παρελθόντος, του παρόντος και του μέλλοντος, αποτυπώνεται αρχιτεκτονικά. Ο σχεδιασμός του χώρου εμποτίζεται με ιστορικότητα: η πανεπιστημιούπολη δεν αιωρείται στο ιστορικό κενό, αλλά καθρεφτίζει το παρελθόν, εκφράζει το παρόν, και νεύει προς το μέλλον.

Το Πανεπιστήμιο του Λουξεμβούργου είναι 15 χρόνια νεότερο του Πανεπιστημίου Κύπρου αλλά 120 θέσεις στην παγκόσμια κατάταξη πιο ψηλά από μας. Γιατί άραγε; Τι κάνουν καλύτερα από μας; Πιο είναι το μεγάλο τους πλεονέκτημα; Η απάντηση είναι πολύ απλή. Δεν έχουν τα βαρίδια ενός αρχαϊκού πολιτικού συστήματος όπως εμείς. Και κατά τον πρώην Γάλλο πρωθυπουργό, Pierre Mauroy «Δεν κυκλοφορούν πολιτικοί παλιάτσοι» ανάμεσά τους. Όλα σχεδιάζονται με έναν στιβαρό ορθολογισμό, όπως αρμόζει σε ένα σύγχρονο ίδρυμα. Το Λουξεμβούργο έφτιαξε πανεπιστήμιο, το επιδοτεί με σχεδόν 200 εκατομμύρια ευρώ τον χρόνο, και το αφήνει ελεύθερο να δημιουργεί – δεν του προβάλλει προσκόμματα, δεν το θεωρεί προέκταση της δημόσιας υπηρεσίας, ούτε σταυρώνουν τα κονδύλιά του οι βουλευτές. Λογοδοτεί, φυσικά, αλλά αυτοδιοικείται πλήρως. Το Λουξεμβούργο είναι μια πολύ μικρή χώρα (μικρότερη από την Κύπρο) και, φυσικά, δεν σκέφτεται να δημιουργήσει ακόμη δύο κρατικά πανεπιστήμια, γιατί η ηγεσία του κατανοεί τη λογική της κρίσιμης μάζας. Στην Κύπρο φτιάξαμε ένα πανεπιστήμιο με 29 χρόνια καθυστέρηση, και όταν το φτιάξαμε, πριν στεριώσει καλά καλά, φτιάξαμε ακόμα δύο, για να ικανοποιήσουμε τις μικροκομματικές και τοπικιστικές σκοπιμότητες! Και στο τέλος τα αφήνουμε όλα ατέλειωτα! Μάλιστα, τώρα αποφασίσαμε ξαφνικά να φτιάξουμε και Ακαδημία, πριν ακόμα ολοκληρώσουμε τη δημιουργία μιας πλήρους επιστημονικής κοινότητας. Φυσικά, τα καπρίτσια των πολιτικών μας δεν είναι ανέξοδα. Το λογαριασμό τον πληρώνουν οι φορολογούμενοι πολίτες!

Όταν ως Πρύτανης παρευρίσκομαι σε συνεδριάσεις επιτροπών της Βουλής των Αντιπροσώπων νοιώθω συχνά ότι το πανεπιστήμιο είναι ορφανό – ότι ασχολούνται μαζί του πολλοί άνθρωποι που δεν έχουν ιδέα πως λειτουργεί ο σύγχρονος κόσμος. Ότι οι βουλευτές μας, αντί να ασχολούνται με τα μείζονα θέματα δημόσιας λογοδοσίας ενός δημόσιου πανεπιστημίου, προτιμούν να αναλώνουν το χρόνο τους σε μικρο-διαχείριση, παρεμβάλλοντας απίθανα προσκόμματα για ό,τι μπορείτε να φανταστείτε.

Βρίσκομαι τρεις μέρες στο Λουξεμβούργο και ζηλεύω πολύ. Πηγαίνουν καλύτερα από εμάς χωρίς να έχουν καλύτερο ανθρώπινο δυναμικό. Χωρίς να έχουν καλύτερους επιστήμονες. Απορροφούμε δύο φορές περισσότερα ερευνητικά προγράμματα από την Ε.Ε από ότι εκείνοι. Έχουν 7 προγράμματα ERC, ενώ εμείς έχουμε 13. Τι είναι λοιπόν αυτό που κάνει τη διαφορά; Γιατί στους έγκυρους δείκτες κατάταξης βρίσκονται 120 θέσεις πάνω από μας; Η απάντηση είναι απλή. Δουλεύουν οι θεσμοί της χώρας.

Ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου του Λουξεμβούργου δεν τρέχει στην Βουλή για να ξεσταυρώσει προϋπολογισμούς. Δεν χάνει τον καιρό του συμμετέχοντας σε πολιτικές κωμωδίες και κομματικά υποκινούμενες ίντριγκες. Δεν προσπαθούν λ.χ., βουλευτές και κόμματα, να τους επιβάλουν ποια δικηγορικά γραφεία θα πρέπει να εκπροσωπούν το Πανεπιστήμιο. Δείτε τη θεσμική μας τρέλα: η Βουλή σταύρωσε κονδύλια του προϋπολογισμού γιατί το Πανεπιστήμιο Κύπρου τερμάτισε την επαγγελματική σχέση του με συγκεκριμένο δικηγορικό γραφείο! Αν αυτό δεν είναι η κραυγαλέα έκφραση της απόλυτης διαπλοκής, και μάλιστα από τους νομοθέτες μας, από εκείνους, δηλαδή, που υποτίθεται ότι προασπίζονται το δημόσιο συμφέρον νομοθετώντας, μεταξύ άλλων, κατά της διαπλοκής, τότε τι είναι;

Αυτά πρέπει να τα γνωρίζει η κυπριακή κοινωνία. Να γνωρίζει ποιοι πράγματι προασπίζονται το δημόσιο συμφέρον, παρέχοντας εκπαίδευση και διεξάγοντας έρευνα υψηλής ποιότητας, τιμώντας τη χώρα

διεθνώς, και ποιοι μεριμνούν για κομματικούς προστατευόμενους κάθε είδους, παρεμβάλλοντας εμπόδια και υπονομεύοντας την ανεξαρτησία καταξιωμένων θεσμών. Οι βουλευτές του Λουξεμβούργου δεν προσπαθούν να εξηγήσουν στο πανεπιστήμιο πώς πρέπει να διδάσκεται η ανατομία, η λογοτεχνία, ή η φυσική. Δεν τηλεφωνούν στις πρυτανικές αρχές ενεργώντας ως λομππίστες συντεχνιών και δικηγορικών γραφείων, δεν ασχολούνται με το ποιοι και πώς οι φοιτητές εισάγονται στα πανεπιστήμια, δεν χώνουν τη μύτη τους σε προσλήψεις, προαγωγές και μετακινήσεις υπαλλήλων, ούτε ασχολούνται με την κατανομή συγκεκριμένων κονδυλίων στο εσωτερικό του πανεπιστημίου.

Να λοιπόν οι διαφορές μας. Στο Λουξεμβούργο δουλεύουν οι θεσμοί, στην Κύπρο δουλεύουν οι παραθεσμοί – ένα αόρατο κομματικό-παρεοκρατικό-πελατειακό παρακράτος.

Το Λουξεμβούργο είναι μια χώρα με 500 χιλιάδες κατοίκους και 55 δισεκατομμύρια ακαθάριστο εθνικό εισόδημα. Ξοδεύει 1.2% για την έρευνα - τρεις φορές περισσότερα από την Κύπρο. Σε απόλυτους αριθμούς, εννέα φορές περισσότερα. Ωστόσο, το Πανεπιστήμιο Κύπρου έχει υπερπολλαπλάσιες επιτυχίες στην έρευνα. Ας αναλογιστεί κανείς που θα είμασταν με το κατάλληλο νομικό πλαίσιο, τη σωστή θεσμική νοοτροπία, και με σοβαρό πολιτικό προσωπικό. Ο τόπος μας θα ήταν σε άλλους γαλαξίες. Οι νέοι άνθρωποι θα είχαν προοπτικές και δεν θα ήταν επαίτες των πολιτικών. Μπορούμε να πετάξουμε στα ύψη, αν δεν μας ψαλίδιζαν τα φτερά πολιτικοί με καθυστερημένη νοοτροπία και πελατειακές προτεραιότητες.

Το Λουξεμβούργο, μια λιλιπούτεια χώρα, είναι, λέει, η 2η χώρα στον κόσμο στη διαχείριση διαστημικών δορυφόρων χάρη στην εταιρεία, SES - Société Européenne des Satellites, με έσοδα 1 δισεκατομμύριο ευρώ το 2016. Έχουν, επίσης, κατοχυρώσει έναν μεγάλο αριθμό διαστημικών ευρεσιτεχνιών. Πρόσφατα πέρασε από το Κοινοβούλιο του Λουξεμβούργου ο νόμος για το «space mining» δηλαδή, «ορυχεία του διαστήματος» και την εκμετάλλευση αστεροειδών με σοβαρές ποσότητες ακριβών μετάλλων. Αλήθεια, υπάρχουν πολιτικοί στην Κύπρο που θα έβλεπαν τόσο μακριά; Εδώ αδυνατούμε να κάνουμε νόμο για το χαλούμι, ψηφίζουμε νόμους που τους ανατρέπουμε την επόμενη στιγμή και κλείνουμε συχνά το μάτι στη διαπλοκή ή ανεχόμαστε τη διαφθορά, θα σκεφτούμε τη ρομποτική, την παγκοσμιοποίηση, ή τα ορυχεία του διαστήματος;

Το συμπέρασμα είναι απλό. Ο τόπος χρειάζεται άλλο πολιτικό προσωπικό, με περισσότερες παραστάσεις από τον σύγχρονο κόσμο, άλλες δεξιότητες. Ανθρώπους που να αντιλαμβάνονται πως προχωρεί η σύγχρονη εποχή, που δεν θα έχουν το μυαλό τους στο επόμενο ρουσφέτι αλλά στην επόμενη καινοτομία. Οι παλιοί και οι φρέσκοι κατεψυγμένοι σε μια προσπάθεια υπαρξιακής δικαίωσης, επιμένουν στα παλιά, αφού αυτά έμαθαν. Το κάθε τι νέο τους φοβίζει, όχι μόνο γιατί δεν το κατανοούν αλλά, κυρίως, γιατί δείχνει την δική τους ανεπάρκεια...